

Sobre la coneixença i la desconeixença de Lluís Solé i Sabarís

Mª Àngels ALIÓ
Universitat de Barcelona

No vaig conèixer personalment Lluís Solé i Sabarís fins el 1974, quan l'Institut d'Estudis Catalans va designar-lo tutor d'una recerca bibliogràfica sobre la Conca de Barberà que, el 1973, havia iniciat conjuntament amb Rosa Almuzara —companya d'Universitat— i que encara trigaria bastants anys a acabar-se. De fet, jo no pensava seguir una trajectòria professional semblant a la seva i, per això, coincidírem ben poques vegades, si exceptuem els contactes que sostinguérem, precisament, com a conseqüència d'aquesta bibliografia. La veritat és que, aleshores, la seva intervenció va resultar decisiva car, entre d'altres gestions, recordo que va ésser precisament ell qui aprovà, sense conflictes, el nostre avantprojecte, el que nosaltres havíem sistematitzat d'acord amb els models més clàssics de la Geografia Regional i que, malgrat això, havia provocat les reticències dels que encara aleshores es mantenien aferrats a un enciclopedisme total.

Per altra part, però, val a dir que aquesta bibliografia va ésser el mitjà que em va permetre començar a descobrir algunes facetes de la seva personalitat científica que, pel que fa a la Conca del Barberà, retrocedien fins el 1934, en unes pàgines a l'*Àlbum Meravella* que ja apuntaven la plenitud de l'organització temàtica de les monografies regionals. També vaig adonar-me de la continuïtat de l'anomenada Escola de Geologia de Barcelona —amb una investigació sobre el «Trias» tarragoní feta amb Carmina Virgili l'any 1956— i, ja finalment, en la dècada dels setanta, les seves monografies al *Mapa Geològic*.

En descàrrec de la meua desconeixença d'aquells anys, cal tenir en compte que, quan jo estudiava, la figura de Lluís Solé i Sabarís era poc coneguda per alguns de nosaltres i, exceptuant un cercle reduït, les poques lectures dels seus escrits es limitaven exclusivament a la seva col·laboració a la *Península Ibérica* i a la *Geografia de Catalunya* de l'Aedos. Fins i tot, alguns de nosaltres, potser, ni tan sols no havíem llegit el primer capítol de la *Geografia Regional de Espanya* —llibre que tantes vegades havíem d'agafar— on, preci-

sament ell, un geòleg, introduïa alguns dels conceptes del regionalisme econòmic que estàvem descobrint, en canvi, en lectures més afins a les Ciències Socials.

Actualment, però, després d'haver començat a entendre alguns dels problemes de la Geografia Regional, m'adono de moltes coses que abans ni tan sols no sospitava. Estic convençuda, per tant, de la importància de Lluís Solé i Sabarís com a geògraf, en el marc d'una comunitat que, com l'espanyola, comporta i comportava, tota una sèrie de limitacions. I no voldria fer ara un comentari precipitat, i segurament erroni o injust de la seva figura, però sí que m'agradaria esmentar alguns aspectes de les seves aportacions, les que es refeixen, simplement, a les connexions existents entre la producció científica regional i la realitat més complexa i quotidiana que, com a qualsevol altre professional de la Ciència, també va condicionar-lo a ell.

En primer lloc, caldria recordar que Lluís Solé i Sabarís va ésser un geògraf format en el paradigma vidalià i, per tant, les seves concepcions inicials de la regió i els mètodes d'anàlisi regional en restaven condicionats. Així, havia cregut en l'objectivitat indiscutible de la regió, la qual, a més, havia estat institucionalitzada pel mateix procés de racionalització científica de la Geografia Regional. De la mateixa manera, va reflexionar sobre les relacions home-medi físic, essent conscient de la importància dels fenòmens socials, els quals eren, a més, els que conferien personalitat a la regió.

Aquest ideari, que va allunyar-lo explícitament del concepte de regió natural i que l'havia portat a defensar la noció de regió geogràfica, va ésser raonat per ell mateix en les conegudíssimes pàgines de la *Miscel·lània Pau Vila*. S'acostava, doncs, al vessant més liberal de l'escola regional espanyola. Paral·lelament a aquesta tendència, a més, Lluís Solé i Sabarís va anar introduint aportacions d'altres escoles, tals com l'anglesa prequantitativa —amb R. Minshull— o la francesa dels anys seixanta, la de la Geografia Activa i la de la Geografia Voluntària.

I és que, tanmateix, aquest procés, que el portà a refermar les bases socials i econòmiques de la regió, no hauria d'ésser explicat exclusivament com una evolució racional, asèpticament objectiva. ¿Fins quin punt no hi ha també uns lligams contextuais i polítics que ens expliquen les fases de la configuració del pensament regional? ¿Fins quin punt, i al marge de condicions conjunturals —tals com la postguerra—, no va ésser el seu ideari més profund, ideològic en darrer terme, el que va portar-lo, durant l'etapa franquista, a defensar formulacions com la de la regió geogràfica —que no el de regió natural— i, secundàriament, com la de la polarització, que eren les úniques que permetien, aleshores, de resoldre la crisi de l'organització de l'Estat?

Arribats a aquest punt, certament precipitat, quan els geògrafs ens preguntem sobre la instrumentalització política dels conceptes que sempre hem utilitzat, potser la figura, indiscutible i important de Lluís Solé i Sabarís sigui un bon punt amb el qual reflexionar i discutir les nostres hipòtesis.